

Yerel Yöneticilerin Yerel Demokrasi Algısı: Malatya Belediye Meclis Üyeleri Üzerine Bir Araştırma¹

Local Administrators' Perception of Local Democracy: A Study on Malatya Municipal Councilors

Ceren ELÇİ DİKENLİ

Bilim Uzmanı, İnönü Üniversitesi

ch35100@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-1786-465X>

Makale Başvuru Tarihi : 01.12.2023

Makale Kabul Tarihi : 31.12.2023

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Oğuzhan GÖKTOLGA

Prof. Dr., İnönü Üniversitesi

oğuzhan.goktolga@ozal.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-5291-060X>

ÖZET

Yerel yönetimler halka yakınlığı açısından en etkili hizmet birimleridir. Aynı zamanda merkezi yönetimin asıl işlerine daha iyi odaklanabilmesini sağlamaktadır. Yerel demokrasinin uygulama alanı olarak yerel yönetimlerde idare ve bölge halkı arasında bir dayanışma söz konusu olmalıdır. Yönetenler ve yönetilenler arasındaki bu iş birliği yönetimin iyileştirilmesi ve demokratikleştirilmesi açısından çok önemli bir yere sahiptir. Bu çalışmada yerel idarecilerin yerel demokrasi üzerine anlayışları ve bu kapsamdaki görüşlerini belirtmek hedeflenmiştir. Araştırmanın örneklemini Malatya ilindeki Büyükşehir Belediye Meclisi Üyesi olan 50 kişiden oluşmaktadır. Çalışmanın amacı, büyükşehir belediyelerindeki yönetim anlayışının yerel demokrasi açısından değerlendirilmesi ve bu bağlamda büyükşehir belediye yönetimlerinin şeffaf, hesap verebilir, halkın aktif olarak süreçlere dahil olduğu ve böylelikle demokratik katılımın gerçekleştiği, idari ve mali açıdan özerk, adaletli bir anlayışta olması için öneriler sunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Demokrasi, Yerel Demokrasi, Katılım.

ABSTRACT

Local governments are the most effective service units in terms of proximity to the public. It also enables the central government to better focus on their core business. As the application area of local democracy, there should be a solidarity between the administration and the people of the region in local governments. This cooperation between the rulers and the ruled has a very important place in terms of improving and democratizing the administration. In this research, it is aimed to state the understanding of local administrators on local democracy and their views in this context. The sample of the research consists of 50 people who are members of the Metropolitan Municipality Council in Malatya. The aim of the study is to evaluate the management approach in metropolitan municipalities in terms of local democracy, and in this context, to offer suggestions for the metropolitan municipality administrations to be transparent, accountable, in which the people are actively involved in the processes and thus democratic participation is realized, administratively and financially autonomous, and in a fair understanding.

Keywords: Democracy, Local Democracy, Participation.

¹ Bu araştırma, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalında sunulan “Yerel Yöneticilerin Yerel Demokrasi Algısı: Malatya Büyükşehir Belediyesi Meclis Üyeleri Üzerine Bir Araştırma” adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

1. GİRİŞ

Yüzyıllardır tartışılan ve üzerinde uzlaşıya varılamayan bir kavram olarak demokrasi hayatın her alanında var olması gereken bir olgudur. Bu alanlardan biri de yönetim alanıdır. Yönetim alanında demokrasinin yokluğundan söz edilemez. Onu bu denli önemli yapan şey, bireyle olan bağlantısıdır. Demokrasi, bireylere özgürlük ve eşitlik tanıma anlamında çok büyük bir yere sahiptir. Her alanda olduğu gibi yönetim alanında da bunun korunması çok önemlidir.

Yerel düzeyde yönetim, bölge halkının etkinlik ve katılım göstererek söz sahibi olmasının amaçlandığı bölgesel yönetimdir. Yerel yönetimler halka yakınlığı açısından en etkili hizmet birimleridir. Aynı zamanda merkezi yönetimin asıl işlerine daha iyi odaklanabilmesini sağlamaktadır. Yerel demokrasinin uygulama alanı olarak yerel yönetimlerde idare ve bölge halkı arasında bir dayanışma söz konusu olmalıdır. Yönetenler ve yönetilenler arasındaki bu iş birliği yönetimin iyileştirilmesi ve demokratikleştirilmesi açısından çok önemli bir yere sahiptir. Vatandaşların üzerlerine düşen görevi yapıp, katılım sağlayıp, istek ve görüşlerini bildirmeleri, idarecilerin de her ne kadar halk tarafından seçilmiş olsalar da gerekli her noktada tekrar halka dönüp, danışıp, gerekenlerin yapılması noktasında çalışmaları gerekmektedir.

Ülkemizde yerel yönetim birimleri il özel idareleri , belediyeler ve köyler olmak üzere üç ayrılmaktadır. Bu alanda ilk teşkilatlanma çalışması belediyeçilik üzerine olmuştur. Çalışmalar 1854 yılında İstanbul Şehremanetinin kurulmasıyla başlamış, 1857 yılında Altıncı Daire-i Belediye'nin kurulması ve 1877 yılında Dersaadet Belediye Kanunu'nda yer alan değişikliklerle uzun yıllar boyunca devam etmiştir.

Büyükşehir belediyelerinin varlığına ilişkin ilk dolaylı düzenleme 1981 tarihli ve 2561 sayılı Kanun ile olmuştur. Bu Kanun ile büyük kentlerin çevresindeki belediye ve köylerin tüzel kişiliklerinin kaldırılarak, “belediye şubesi” veya “mahalle” olarak yakınındaki büyükşehire bağlanması kararlaştırılmıştır. Bu dönemin en önemli düzenlemesi de 1982 Anayasası'dır. 1982 Anayasası'nın 127. maddesindeki “büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirilebilir” hüküm ile büyükşehir belediyelerinin kuruluşuna olanak sağlayan bir anayasal temel oluşturulmuştur. Daha sonrasında yine bu hükme dayanılarak 1984 yılında 3030 sayılı Büyükşehir Kanunu çıkarılmıştır. Bu kanunla birlikte ülkemizde büyükşehir ölçeğindeki belediyelerimiz için iki kademeli yönetim modeli uygulanmaya başlamıştır. İlk olarak Ankara, İstanbul ve İzmir'de başlayan bu uygulama ilerleyen tarihlerde daha da artmış, son olarak 2012 yılında kanunlaşan ve 2014 yerel seçimleriyle birlikte yürürlüğe giren 6360 sayılı Yasa kapsamında ülkemizde büyükşehirlerin sayısı 30'a ulaşmıştır. Bu 30 ilde büyükşehir belediye sınırları il mülki sınırına kadar genişletilmiş, bu illerde köylerin, belde belediyelerinin ve il özel idarelerinin tüzel kişiliği kaldırılarak, sadece belediyelerin olduğu bir yerel yönetim sistemi inşa edilmiştir (Çelik, 2020: 3-4).

Bu noktada çalışmanın temel amacı, büyükşehir belediyelerindeki yönetim anlayışının yerel demokrasi açısından değerlendirilmesi ve bu bağlamda büyükşehir belediye yönetimlerinin şeffaf, hesap verebilir, halkın aktif olarak süreçlere dahil olduğu ve böylelikle demokratik katılımın gerçekleştiği , idari ve mali açıdan özerk, adaletli bir anlayışta olması için öneriler sunmaktır. Malatya büyükşehir belediyesinde meclis üyelerine uygulanan anket çalışmasında yerel demokrasi anlayışı bağlamında büyükşehir belediye yönetiminin olumlu ve olumsuz yönleri araştırılmış, meclis üyelerinin yerel demokrasiye bakış açıları incelenmiş ve buna uygun olarak öneriler geliştirilmiştir.

1. Tarihsel Süreçte Yerel Yönetimler

İlk başlarda insanların kimliklerinden bahsederken hep soy kavramı etkili olmuştur. Devletin varlığı ile birlikte bu durum değişmiş ve insanların oturdukları yer etkili olmaya başlamıştır. Bu da bizi yer yönünden yerinden yönetim kavramı ile tanıştırmıştır. Soya dayalı kimlik anlayışından toprağa dayalı kimlik anlayışına geçilmiştir. Devlet kavramı ile birlikte neşet eden toprağa dayalı kimlik anlayışı yerel yönetimlerin oluşumu ve gelişimi hakkında söz sahibidir.

Daha sonraki zamanlarda yerel yönetimler sivil toplumun bir parçası olarak görülmeye başlanmış ve güçlü bir demokrasi için rolünün önemi vurgulanmaya başlanmıştır. 19. yüzyılın sonundan itibaren devletin üstlendiği görevler artmaya başlamış ve bunun neticesi olarak siyasi fonksiyonla bağlı kalmayıp, ekonomik ve sosyal fonksiyonları da yerine getirmeye başlamıştır. Görevli olduğu fonksiyonların artmasıyla birlikte, hizmetlerin daha doğru ve daha hızlı bir şekilde yerine getirilmesi için yerellik politikası önem kazanmıştır.

Dünya genelinde gittikçe yayılmaya başlayan desantralizasyon düşüncesi ve bu düşüncenin temelini oluşturan hizmette yerellik (subsidiyarite) ilkesinin uygulanmaya başlanmasıyla birlikte yerelleşme politikalarında daha fazla çalışılmaya başlanmış, gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülkede gereken önem verilmiş ve karşılık bulmuştur (Sobacı ve Köseoğlu: 2016: 14).

2. Yerel Yönetim Kavramı

Bir çok tanımı olmakla birlikte en geniş anlamıyla yerel yönetimler şu şekilde tanımlanmaktadır:

Yerel yönetimler belirli bir coğrafi alanda yaşayan, yerel topluluğun bireylerine kendilerini en çok ilgilendiren konularda hizmet üretmek amacıyla kurulan, karar organları yerel toplulukça seçilerek göreve getirilen, yasalarla belirlenmiş görevlere ve yetkilere, özel gelirlere, bütçeye ve personele sahip, üstlendiği hizmetler için kendi örgütsel yapısını kurabilen, merkez yönetimi ile ilişkilerinde yönetsel özerklik den yararlanan kamu tüzel kişileridir" tanımlaması yapılmaktadır (TÜSİAD, 1992: 21).

Yerel düzeyde halkın müşterek sorunları ile ilgilenen ve bunlara çözüm arayan mekanizma olarak yerel yönetimler, bunları demokrasi kavramıyla yapar. Demokrasi ve yerel yönetim kavramları birbirleriyle son derece ilintili iki kavramdır. Yerel yönetimler, kendisi ile ilgili kararlarda söz hakkını kullanan aktif yurttaşı hedefler.

Yerel anlamda yönetim demek, bölge halkının yönetimde etkinlik ve katılımı birlikte söz sahibi olması demektir. Bunun sonucu olarak merkezi devlet ile yerel halk arasındaki etkileşim artar. Yerel yönetimler halka yakınlığı açısından en etkili hizmet birimleridir. Aynı zamanda merkezi yönetimin asıl işlerine daha iyi odaklanabilmesini sağlamaktadır. Böylelikle daha etkili bir yönetimden söz edebiliriz.

Yerel yönetimler demokrasi kavramını kullanarak etkinliği amaçlar. Etkinlik kavramı hedeflerin ne olduğunun doğru tespit edilmesi ve bu hedeflere ulaşılması için gerekli çalışmaları yapmak demektir. Yerel düzeyde amaçların en doğru tespiti yine bölge halkı ile olacaktır. Bölge halkı amaç ve isteklerini belirtir, katılım sağlarsa ve yönetime bunların tespitinde yardım ederse yönetimde etkinlik sağlanmış olacaktır.

3.Yerinden Yönetim Ve Türleri

Kamu hizmetlerinin düzenlenmesinde iki temel prensip vardır. Bunlardan birincisi merkezden yönetim, ikincisi ise yerinden yönetimdir. Kamu gücünün ve hizmetlerinin merkez ve merkezin hiyerarşisi içinde yer alan organlarda toplanması merkezden yönetim prensibini, merkeziyetçiliğin karşıtı olarak karar alma ve uygulama yetkilerinin başka yetkili organlara dağıtımını da yerinden yönetim prensibini ifade eder (Çelik, 2020: 22).

İki yönetim biçimi için de literatürde çok sayıda tanımlama yapılmıştır. Tanımlamaların bu denli fazla olması yerinden yönetimin belirli değerlendirmelere göre sınıflandırılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Bu çalışmada sınıflandırma, yetki derecesi ve uygulama alanı bakımından yapılmıştır. Buna göre yetki derecesi bakımından yerinden yönetimi siyasal yerinden yönetim ve yönetsel yerinden yönetim, uygulama alanı bakımından ise hizmet yönünden yerinden yönetim ve yerel yerinden yönetim olarak ikiye ayırabiliriz.

Siyasal yerinden yönetim, siyasi gücün merkezi idare ile yerel yönetim birimleri arasında bölüşüldüğü yönetim biçimidir. Bu yönetim biçiminde siyasi otorite merkezde toplanmamış, farklı yerel yönetim birimleri arasında dağılmıştır. Bununla birlikte bu birimlere yasama ve yürütme konularında kısmi

bağımsızlık verilmektedir. Ulusal hükümet karşısında ikinci derece egemen kuruluşlar olan yerel yönetimler ve birimlerinin yetkileri federal anayasa tarafından düzenlenmektedir. Ancak yerel yönetimler, ulusal hükümet karşısında ikinci derecede egemen kuruluşlardır ve yetkileri federal anayasa tarafından düzenlenmektedir (Berkün, 2017: 643).

Bu sistemde yönetime veya kamu tüzel kişilerine, yerel çıkarları koruyup buna uygun bir biçimde yerel hizmetler yerine getirmelerini sağlayacak yetki verilmektedir. Bu yetkinin verilmesi de kanun yoluyla gerçekleşir (Görmez, 1997: 42).

Hizmet yönünden yerinden yönetim, teknik niteliklerinden ötürü bazı kamu hizmetlerinin, merkezi teşkilattan ayrı kamu tüzel kişiliğine sahip kuruluşlar tarafından görülmesi olarak tanımlanır (Akdeniz, 2018: 9).

Yerel (coğrafi) yerinden yönetim, belirli bir alan veya bölgede yaşayan insanların ortak ihtiyaçlarını karşılayabilmek için oluşturulmuş özerk kuruluşlardır. Yerel (Coğrafi) yerinden yönetim kuruluşları "yerel yönetimler" olarak da isimlendirilmektedir (Belli, 2017: 110).

4.Türkiye'de Yerel Yönetim Örgütleri

Türkiye'de yönetim sistemimiz merkezi ve mahalli yönetimler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. 1982 Anayasası'nda bu şekilde düzenlenmiştir. Mahalli idareler yerel halkın ihtiyaçlarını karşılamak için oluşturulmuş, mali ve idari özerkliğe sahip tüzel kişiliklerdir. Yerel yönetimler merkezi yönetimlerden farklı olarak halka daha yakındır. Buna binaen de halkın yönetime katılımı kolaylaşmaktadır.

Yerel yönetim birimleri demokrasilerin uygulanma biçimlerine, devlet yapılarına ve siyasi yapılarına göre ülkelere göre değişiklik gösterir. 1982 Anayasası'nın 127. maddesine göre Türkiye'de il özel idaresi, belediye ve köy olmak üzere üç adet yerel yönetim birimi bulunmaktadır.

5.Demokrasi Kavramı

Demokrasi kavramı olarak halk anlamına gelen "demos" ve egemenlik, iktidar anlamlarına gelen "kratos" kelimelerinden türemiştir. Klasik tanımıyla demokrasi, bu iki kelimenin birleşimi olarak "halkın egemenliği" temeline dayanan yönetim biçimidir. Demokrasi kavramı sadece halkın egemenliği tanımıyla kalmayacak kadar geniş çaplı bir kavramdır. Bunun sebebi demokrasi kavramının çok uzun bir geçmişe sahip olmasıdır. Kavram, dönemlere ve bu dönemlere ait toplumlara göre farklı anlamlar kazandığı için yüzlerce tanıma sahiptir. Buna binaen tek bir demokrasi tanımlaması yapmak mümkün değildir.

Birey açısından bakıldığı zaman açık bir demokrasi tanımı yapmak mümkündür. Bir toplumdaki bireylerin korkusuzca hakkını araması ve onu elde edebilmesi, o toplumda demokrasiden söz edilebildiğini göstermektedir (Ural, 1999: 454). Bireyin hakkını korkusuzca araması ve elde edebilmesi günümüzde sistemlere ne kadar dahil olabildiği ile yakından ilişkilidir.

Demokrasi, temelde halkın devlete hizmet etmek için var olmadığı bunun aksine devletin halka hizmet etmek için var olduğu ilkesine dayanır. Buna binaen insanlar demokratik devletin tebaası değil, yurttaşları olarak görülür. Devlet yurttaşlarının haklarını korumak için vardır ve bunun için hizmet eder, yurttaşlar da bunun karşılığı olarak devlete sadakat gösterir. (Yolcu, 2013: 93-94). Devlet vatandaşa karşı sorumludur. Fakat bunu yaparken yaptıklarından ötürü vatandaştan bir karşılık beklemez. Vatandaşların yapacağı en iyi şey devlete, yönetime sadık olmaktır.

6.Yerel Demokrasi

Yerel yönetimlerle birlikte uygulama alanı bulan yerel demokrasi kavramı ile halk, ihtiyaçlarını dile getirme ve buna bağlı olarak sonuç arama konularında aktif hale gelmiştir. Yerel düzeyde halkın müşterek sorunları ile ilgilenen ve bunlara çözüm arayan mekanizma olarak yerel yönetimler, bunu demokrasi kavramıyla yaparlar. Demokrasi ve yerel yönetim kavramları birbirleriyle son derece ilintili

iki kavramdır. Yerel demokrasi katılım, etkinlik ve verimliliği hedef alır. Kendisi ile ilgili kararlarda söz hakkını kullanan aktif yurttaşı hedefler.

Demokrasinin gereklerinden olan etkinlik ile halk katılımı yaygın hale gelmeye başlamıştır. Katılımın büyük birimlerden ziyade daha küçük yerel boyuttaki birimlerde daha iyi uygulanabileceğini söylemek yanlış olmayacaktır. Yerel yönetimlerde birimlerin ve yöneticilerin halka yakınlığı halkın katılımını olumlu yönde etkilemektedir.

Hizmetin halka en yakın birimler tarafından yerine getirilmesi anlamına gelen "subsidiarite ilkesi" bize yerel yönetimlerde katılımın ve yakınlığın ne derece önemli olduğunu göstermektedir. Böylece yerel yönetimlerin toplumun demokratikleşmesindeki rolü git gide artmaktadır. Aynı zamanda yerel yönetimler yerel halkın ihtiyaçlarını karşılamada görev ve yetki sahibidir. Bu durumda yerel yönetimlerin demokrasinin ayrılmaz bir parçası olduğunu söylemek gerekir. Bu etkiler de yerel yönetimlerin yerel demokrasi ile anılmasını gerekli kılmıştır.

Demokrasinin tam ve kesin bir tanımı yapılmamışken yerel demokrasi için bunu beklemek yanlış olacaktır. Çünkü demokrasi kavramı evrensel bir kavramdır. Bu konuda çok farklı tartışmalar ve tanımlamalar yapılmaktadır.

Genel bir tanım olarak yerel demokrasiyi, halkın karar alma süreçlerine doğrudan veya temsilci aracılığıyla etkin katılımı olarak tanımlayabiliriz. Yerel demokrasi ile literatürde anlamdaş olarak kullanılan yerel özerklik kavramı ise, "yerel otoritelerin, yerel halkın gereksinimlerini kendilerinin, yasal sınırlar içerisinde düzenleme ve yönetme hak ve yetkisi" olarak tanımlanabilir (Görmez, 1997: 196). Literatürde bu iki kavramın aynı anlamda kullanılmasının nedeni yerel yönetim birimlerindeki özerk karar alma, uygulama ve yine mali özerkliğe sahip olmasıdır. Bu otoriteler bağımsız karar alabilir ve bu kararları bağımsız uygulayabilirler.

7.Yerel Demokrasinin Dayandığı İlkeler

Yerel yönetimler yerel halkın müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere görevli kurumlardır. Bu kurumlar görevlerini yerine getirirken yerel demokrasiye bağlılıklarını göstermektedirler. Bu bağlılıkları görmek için yerel yönetimlerin yerel demokrasinin bazı temel ilkelerini yerine getirmeleri gerekir. Bu ilkeler; özerklik, halk katılımı, şeffaflık ve hesap verebilirliktir.

Terim anlamı olarak özerklik, birey veya grupların kendileriyle alakalı olan konularda hedefler oluşturup, kararlar alabilme yetkisi olarak tanımlanır. Yerel yönetimler anlamındaki özerklik kavramı ise, "Anayasa ve yasaların belirlediği kamu hizmetlerinin önemli bir kısmının halkın faydasına olacak şekilde, yerel yönetimlerin sorumluluğu altında gerçekleştirilme yetkisidir" denilerek tanımlanmıştır (Çelik vd, 2008: 94-95). Özerk kurumlar karar alma ve bunları uygulama hakkına sahiptir. Karar verici makamlar hiçbir baskı altında kalmadan kendi karar organlarını da oluşturabilirler.

Yerel yönetimlerde özerklik kavramı, yerel yönetimin demokratikliğinin en önemli göstergelerinden bir tanesidir. İdeal bir yerel demokrasinin sağlanması için şarttır. Özerklik sağlanmadıkça doğru bir yerel demokrasiden söz edilemez.

Demokratik bir yerel yönetimde halkın yönetime katılımının açık olması gerekir. Yerel yönetimler, merkezi yönetime göre halka daha yakın birimler olduğundan halkın katılımı noktasında daha başarılı olduklarını söylemek yanlış olmayacaktır. Halka yakınlık, halkın daha rahat katılımını da beraberinde getireceğinden bu konuda merkezi yönetimlere göre daha etkilidirler.

Yerel yönetimlerde katılım, vatandaşların kendileri ile ilgili işler ve alınacak olan kararlar kapsamında bu süreçte yer almak için yaptıkları katılma eylemi olarak tanımlanabilir. Daha detaylı inceleyecek olursak süreçlerde yer almak kavramının çoğu zaman yetersiz kaldığını ve bunun, sürecin bir parçası olmak olarak değiştirilerek tanımlandığını görebiliriz. Katılım, bütün vatandaşlar için oldukça önemli bir kavramdır. Sorunlara birlikte çözüm bulma ve bu sürecin bir parçası olma duygusu duyarlı bütün vatandaşlar için hem hak hem de sorumluluktur.

Belediyelerde katılımcılık üzerine değişiklikler yapılmaktadır. Toplantı sayıları artmakta, toplantı yeri, günü ve saati hakkında halk önceden bilgilendirilmekte, toplantı sonucu alınan kararlar halka duyurulmakta ve açık bir yol izlenmektedir. Ayrıca denetim komisyonları ile yapılan işler hakkında bilgi edinme ve kontrol mekanizması kurulmaya çalışılmıştır.

Meclis toplantılarında gündem belirleme zorunluluğu da katılımı destekleyici çalışmalardan biridir. Gündem belirleme zorunluluğu ile gündem bir ay önceden ilan edilmekte ve sonucunda alınan kararlarda asılmakta, halk bilgilendirilmektedir. Bu da halkın gündemden haberdar olmasını, istek ve görüşlerini kolaylıkla bildirmesinin yolunu açmaktadır.

Nihai karar verme yetkisi her ne kadar devlete ait olsa da katılım mekanizması ile vatandaşlar nihai kararlar üzerinde şekillendirici ve yol gösterici etkide bulunabilirler. Böylelikle yerel düzeyde müşterek ihtiyaçların ve sorunların tespiti daha kolay olacak, yerel demokrasi güçlenecektir. Katılım ile ortaya çıkacak olan kolektif karar alma, kararlarda etkili olma ile birlikte vatandaşlardaki aidiyet duygusunu geliştirecektir. Aidiyet duygusu gelişen bireylerde süreçlere katılım daha fazla olacaktır. Bu da başarılı bir yönetimi beraberinde getirecektir.

Yönetimde etik olmayan davranışların ortaya çıkması, zamanla yönetime olan güveni de azaltır. Bu sebeple yönetime olan güvenin yeniden tahsis edilmesi adına günümüzde şeffaflık kavramı sık kullanılan bir kavram haline gelmiştir. Kavram aynı zamanda yeni kamu yönetimi anlayışının da önemli ilkelerindedir.

Şeffaflık kavramı; devletin görev ve fonksiyonlarının, kamuya ait mali bilgi ve hesaplar ve kamu ekonomisinin, aynı zamanda kamu mali yönetimine ve temel iktisat politikalarına ilişkin planların açık, anlaşılır ve düzenli olarak güven tesis edecek şekilde kamuoyunun bilgisine sunulması şeklinde tanımlanmaktadır. (Kalkan ve Alparslan, 2009: 27).

Yolsuzluk ve keyfilik gibi kötü durumlara karşı rahatlatıcı bir mekanizma olarak işlev gören şeffaflık, çoğu zaman güvenlik açısından olmaması gereken bir şey gibi gözükse de yerel yönetimlerde vicdanları rahatlatıcı rol oynamaktadır. Şeffaflık, faaliyetler ve karar alma süreçlerinin hepsinin vatandaşa açık hale getirilmesidir. Bilinmelidir ki yerel yönetimler halkın kendi kendisini yönetmesine en iyi şekilde imkân veren birimler olarak kurulmuşlardır. Fakat günümüzde yönetim boyutunda bu hassasiyet önemsenmemekte ve gizlilik yerini korumaktadır. Bu durumun düzeltilmesi yönetimin iş ve işlemlerini yönetilenlerle şeffaflık çerçevesinde paylaşmasına ve bu doğrultuda yönetilenlerin kendileri ile ilgili iş ve işlemlerde aktif katılım sağlamasına bağlıdır. Şeffaflık, bilgilerin kamuoyuna ulaşması ve takip edilebilir olmasıdır. Yerel yönetimler de bu temelde kurulmuştur. Dolayısıyla bu sağlanmadığı takdirde yerel yönetimler tam manasıyla çalışma gösteremez.

Hesap verebilirlik kavramı doğrudan kamuoyuna karşı yönetenlerin sorumluluğunu ifade etmektedir. Bu bir çeşit denetim mekanizmasıdır. Kararları alan ve işlemleri yapan yönetenlerin yönetilenlere karşı sorumlu olup, yaptıkları işler için hesap verebilir olmasını ifade etmektedir. Yerel yönetimlerde yetkiyi yönetene vatandaş verir ve yönetenin aldığı bu yetkiyi nasıl kullandığının hesabını vatandaşa verebilmesi gerekir.

Her ne kadar seçilmiş olmak yetkili olmak anlamına da gelse, bir başka boyuttan yetkili olmak da sorumlu olmayı gerektirir. Bu anlayışın gereği olarak yetkili kişilerin kendilerini denetimsiz görmemeleri için hesap verebilirlik kavramı ortaya çıkmıştır (Tutar ve Altınöz, 2017: 230). Bir yönetim kavramı olan hesap verebilirlik, yöneticilerin yaptıkları işlerden sorumlu olmalarını ifade eder.

8.Yerel Demokrasinin Güçlendirilmesi

Yerel demokrasinin güçlendirilmesi denildiğinde akla gelen kavramlar özerklik ve katılımı destekleyici durumlardır. Yerel sorunlara yerel çözümler üretebilen bir toplum geliştirildiği zaman kararlara uyma ve etkinlik konularında da başarı elde etmek daha kolay olacaktır. Üretilen çözümler ve alınan kararlarda kendi payı olduğu için vatandaşlarda bu kararlara itiraz etme durumu olmayacaktır.

Bütün bunlar neticesinde yerel demokrasinin güçlendirilmesi için ilk başta birlikte hareket etmeyi öngören "yönetişim" kavramının iyi anlaşılması ve iyileştirilmesi daha sonra da "kamuoyu yoklamaları", "sivil toplum kuruluşları", "dilekçe ve bilgi edinme hakkı", "kent konseyleri" ve "halk inisiyatifi" gibi çalışmalarla desteklenmesi gerekmektedir.

Yerel yönetimlerde yönetim, yeni bir yönetim algısı oluşturmaktadır. Kamu yönetiminde yaşanan gelişmelerle birlikte yeni bir yönetim ihtiyacı hasıl olmuştur. Bu yeni yönetim anlayışında halkın sadece yönetilen olmaktan çıkıp, her aşamada yönetime katılan, denetleyebilen bir hale gelmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda düzenlenen yeni yönetim anlayışına "yerel yönetim" denmektedir.

Temeli İngilizce "governance" kelimesinden gelen yönetim kavramı bir yandan da yönetim anlamına gelmektedir. Yönetişim; "bir toplumsal-politik sistemdeki ilgili bütün aktörlerin ortak çabalarıyla elde edilen sonuçların oluşturduğu yapı ya da düzen" anlamında kullanılmaktadır (Firidin ve Uzun, 2018: 182). Sistemdeki ilgili bütün aktörlerin ortak çabası tanımı, devlet ve vatandaşın karşılıklı etkileşimini de kapsamaktadır. Devlet tek başına değil, vatandaşla birlikte hareket ettiği zaman yerel düzeyde müşterek ihtiyaçların tespiti, buna uygun ihtiyaçların giderilmesi ve düzenlenmesi daha hızlı ve etkili olacaktır.

Yöneten ve yönetilenler arasındaki ilişki için bir enformasyon süreci olarak görülen kamuoyu yoklamaları, yerel yönetimlerde yerel halkın kendilerini ilgilendiren konularda karar süreçlerine katılımını ve bu katılımlar neticesinde alınan geri bildirimleri artırması sebebiyle toplumun nabzını ölçmek için başvurulan en etkili yöntemlerdendir (Önder, 2013: 316).

Kamuoyu yoklamaları seçimleri büyük ölçüde etkileyen bir katılım mekanizmasıdır. Kamuoyu yoklamalarında vatandaş kendisine sunulanları onaylamak ya da reddetmek suretiyle katılım gerçekleştirir. Yönetilenin yönetecek olan kişiyi seçmesiyle seçim basamağı, yönetilenlerin olumlu veya olumsuz dönüşleriyle de yönetecek olan kişiyi etkilemesiyle de katılım basamağı halledilmiş olur. Buna yöneten-yönetilen ilişkilerinde enformasyon süreci denmesinin sebebi de budur. Bu ilişki tek taraflı değil, çift taraflıdır.

Sivil toplum kuruluşları modern anlamda; devletten özerk fakat yasal kurallarla belli bir düzene oturtulmuş, örgütlü toplumsal hayatın bir parçasıdır (Yıldırım, 2003: 227). Sivil toplum, sağlam bir yurttaşlık temeli gerektirir. Süreçlerde gönüllü olarak, devletten özerk fakat devlete saygılı, aktif bir şekilde rol oynamaya başlayan yurttaşlar yerel yönetimlerde demokratik sınırlara ulaşılmasını sağlamaktadır. Sivil toplum kuruluşları kâr amacı gütmazler. Gönüllü olarak toplum yararına çalışırlar.

Çoğu zaman bir yurttaşta ait olan fikir, tek başına anlam ifade etmez. Tam da bu durumda sivil toplum kuruluşlarının önemi ortaya çıkmaktadır. Sivil toplum kuruluşları tek başına bir anlam ifade etmeyen fikirleri birleştirip kolektif hale getirir. Yerel yönetimler penceresinden bakıldığında demokratik değerler çerçevesinde kendisi ile ilgili kararların alınmasında söz sahibi olabilen yurttaş hedeflemektedir.

Üstlendikleri fonksiyon açısından bazı durumlarda yerel yönetimler de sivil toplum kurumu olarak isimlendirilebilirler. Her ne kadar fonksiyon itibarıyla böyle bir isimlendirme olsa da oluşumlarına bakıldığında yerel yönetimler devlet mekanizması içerisinde ve devletin bir parçasıdır. Bu açıdan, sivil toplum kurumlarından ayrılırlar. Nitekim sivil toplum oluşumunun ilk koşulu "devlet müdahalesi dışında" gerçekleşmesidir (Oktay, Pekküçükşen, 2009:177). Bütün bu sebepler neticesinde yerel yönetimler sivil toplum kuruluşlarından farklı bir oluşuma sahiptirler ve bu kurumlara sivil toplum kuruluşu demek doğru olmayacaktır.

Sivil toplum ve yerelleşme önem kazandıkça bu kurumların birbirleriyle olan etkileşimleri de artmaya başlamıştır. Sivil toplum kuruluşları yerel yönetim birimleriyle iş birliği yapmaya başlamış ve bunun neticesinde yerel ortaklıklar başlamıştır. Böylece katılımcı, şeffaf, hesap verebilir ve etkin yönetimlerin önü açılmaktadır (Karakurt Tosun, 2007: 12).

Dilekçe, kişinin kendisi, bir başkası veya toplumuyla ilgili konulardaki sorunlarını dile getirdiği ve çözüm beklediği bir hak arama çeşididir. Bireyler ilk etapta yargı kollarına başvurmak yerine şikayetlerini dilekçe aracılığıyla ilgili kuruma yazarak sorunlarının çözüme kavuşturulmasını beklerler.

İdarenin elindeki bilgi ve belgelere ulaşma ve bilgilenme ihtiyacı neticesinde bilgi edinme zamanla kamusal bir hakka dönüşmüştür (Köseoğlu vd., 2005: 153). Bu ihtiyaçlar neticesinde yönetimin bilgi verme ödevi, hesap verme ödevi ve yönetimde açıklık gibi birçok ödevi vardır. Bunlar etik kuralları açısından olması gerektirir. Çünkü yönetimde adalet, yolsuzluğa karşı çıkma denilince akla ilk gelenler bunlardır. Bütün bunlar tam bir şekilde yapıldığı zaman yönetimde istikrar, karşılıklı hoşgörü ve destek kendiliğinden gelecektir.

Türkiye'de kent konseyleri Yerel Gündem 21 düşüncesinin uygulama modeli olarak ortaya çıkmıştır. Yerel gündem 21'ler Birleşmiş Milletler'in 1992 Rio Zirvesi'nde başarılı bir sürdürülebilir kalkınma amacıyla oluşturulmuştur (Cesur, 2018: 813).

Katılımcı yönetim anlayışı açısından kent konseylerinin önemi büyüktür. Çünkü kentleri ile ilgili kararlarda hemşehrilerin bir arada bulunup, karar verme mekanizmalarına katılımları bu yolla mümkün kılınabilmektedir. Hemşehrilerin katılımı ile alınan ortak kararlarla da kentsel yaşam kalitesi artmaktadır. Aynı zamanda kent konseyleri vatandaşlar ile belediye arasında iletişimi sağlayan bir köprü görevi görür. İstekler ve şikayetler kent konseyleri aracılığıyla üst makamlara daha kolay ulaştırılabilecek ve yönetimde hız ve etkinlik sağlanacaktır.

Halk inisiyatifi aşağıdan yukarıya doğrudan demokrasi uygulamalarının tamamını isimlendirmek için kullanılan bir demokrasi uygulamasıdır. Çalışmada halk inisiyatifi, halkın öneri ve tavsiyelerini doğrudan siyasi gündemi etkileyecek şekilde söylediği bu sayede gerçek katılımı sağladığı bir uygulamadır. Bu katılım seçmenlere yasal ve Anayasal düzenleme yetkisi sağlamaktadır. Bu hak sadece var olan kanunun değiştirilmesi veya kaldırılması için değil, aynı zamanda yeni bir yasanın çıkarılması için teklifte bulunma için de kullanılabilir (Göktolga, 2014: 106-107).

Halk inisiyatifi uygulaması klasik yönetim algısından yerel demokrasi anlayışına geçişte oldukça önemlidir. Çünkü bu uygulama vatandaşlara sadece görüş bildirici, karar alma süreçlerine dahil edilmedikleri bir katılım değil, var olmayan bir şey hakkında konuşma hakkı da sağlamaktadır. Bu da yerel yönetimlerin en hızlı ve doğru bir biçimde çalışması için son derece önemlidir.

9.Yerel Demokrasinin Gelişmesinde Yerel Yöneticilerin Rolü

Yerel demokrasi kavramı belirli bir alanda kararların, orada yaşayanlarla birlikte alınması olarak tarif edilebilir. Yerel yönetimlerin demokratikleşmesi hem yöneten hem de yönetilenin çift yönlü olarak demokratik hareket etmesini gerektirir. Çoğunlukla halkın katılımı olarak zikredilen yerel demokrasi özünde sadece halkın katılımı ile sınırlandırılmayacak kadar geniş kapsamlıdır. Burada yönetenlere büyük görevler düşmektedir. Bunlardan en önemlisi halkın yönetime katılımını sağlayacak mekanizma oluşturmalarıdır.

Yerel yönetimler yerel hizmet birimleridir ve demokrasinin temelini oluştururlar. Demokrasi bilincinin oluşturulması ve geliştirilmesi açısından son derece önemlidirler. Dolayısıyla bu birimlerdeki yöneticilerin demokratik bir toplum için her şeyi yapmaları ve vatandaşları bu konuda desteklemeleri gerekmektedir.

10.Yerel Yöneticilerin Yerel Demokrasiye İlişkin Olumlu Algısı

Yerel yöneticilerin yerel demokrasiye ilişkin algısı sabit olmamakla birlikte çok değişkendir. Kimi yerel demokrasiyi son derece önemli bir noktaya koyup, vatandaşların bu doğrultuda katılımına destek verip, birlikte hareket etmenin önemini vurgularken, kimisi de yerel demokrasiyi önemsemekle birlikte, birlikte hareket etme noktasında çok da istekli olmamaktadır.

Yerel yöneticilerin yerel demokrasiye ilişkin olumlu algısına bakacak olursak ilk olarak katılım mekanizması ve bunun sonucunda daha net ve istenilen hizmetin ortaya çıkarılması karşımıza

çıkacaktır. Yerel halkın yerel demokrasinin gereği olarak süreçlere katılım sağlaması yerel yöneticilerde olumlu algı sağlamaktadır. Süreçlere demokratik olarak katılım sağlayan vatandaşlar, yerel idareciler tarafından yapılacak hizmetleri istekleri ve ihtiyaçları doğrultusunda yönlendirebilir ve bu doğrultuda çalışan ve bu istekleri önemseyen yerel idareciler daha etkili ve başarılı yönetimler ortaya koyabilirler.

Yerel demokrasiye olumlu bakan yerel idareciler çoğunlukla katılımın az olmasından, belediye-kent konseyi ilişkilerinde belediyenin etkin olmasından, işlevselliğin az olmasından, halk tarafından çok iyi bilinmemelerinden şikayetçidirler. Nitekim yerel demokrasiye olumlu bakan idarecilerin bu şikâyet unsurları yönetimin iyileştirilmesi açısından son derece önemli unsurlardır. Yerel demokrasiye olan olumlu algıları ve yerel demokrasiyi desteklemeleri bu durumlardan şikayetçi olmalarını sağlamaktadır. Bu unsurlara dikkat edilip üzerinde çalışma yapılırsa yönetimde işleyen yerel demokrasi iyileştirilebilir ve daha kaliteli bir hale getirilebilir.

11.Yerel Yöneticilerin Yerel Demokrasiye İlişkin Olumsuz Algısı

Yerel yöneticilerin bazıları yerel demokrasiyi önemsemekle birlikte, birlikte hareket etme noktasında çok da istekli olmamaktadır demiştik. Bu nokta çok önemlidir. Yerel demokrasi ve uygulama alanı olan yerel yönetimler temelde katılım mekanizmasını, vatandaşla iş birliğini savunur. Fakat yerel demokrasiye olumsuz bakan yerel idarecilerde bu durum değişebilmektedir.

Yerel yöneticiler her ne kadar halk tarafından seçilmiş olsalar da gerekli her noktada tekrar halka dönüp, danışıp, birlikte hareket etme noktasında yerel demokrasiye uygun bir şekilde istekli olmalıdırlar. Halktan aldıkları yetkiyi tekrar halka sorma noktasında zorluk yaşayan idarecilerin bu konuda daha dikkatli ve özenli davranmaları gerekmektedir. Yerel demokrasiye olumsuz bakan, halktan yetkiyi aldıktan sonra tekrar halka dönüp danışmanın gereksiz olduğu düşüncesinde olan yöneticiler halkla arasına şerit çekmekte ve bu yolla doğru bir demokratik yönetim uygulayamamaktadırlar. Bu noktada denetim mekanizmalarının iyileştirilmesi gerekmektedir. Tek başına halkın katılımı yerel yönetimlerde yeterli değildir. İdarecilerin bu noktada gerekli bütün bilgilendirmeleri yapıp, destekleyici olmaları gerekmektedir.

12.Yerel Yöneticilerin Yerel Demokrasi Algısının Ölçülmesi

Yerel yönetimler demokratikleşme, eşitlik ve katılımı sağlama gibi etkilere sahip olduğundan tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de büyük öneme sahiptir. Yerel yönetimler, yerel demokrasinin uygulama alanı olduğundan çoğu zaman aynı şekilde isimlendirilir. Bu da demokratik bir yönetim için yerel yönetimlerin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Çalışmada, son dönemlerde bu alanda düzenlemeler yapılarak yerel demokrasinin sağlanmaya çalışıldığı büyükşehir belediyeler kapsamında Malatya Büyükşehir Belediyesi meclis üyelerine anket çalışması yapılmıştır. Çalışmanın başlığı yerel yöneticilerin yerel demokrasi algısı olduğu için büyükşehir belediye meclis üyelerine hazırlanan anket soruları neticesinde, ankete katılan meclis üyelerinin verdikleri cevaplarla yerel demokrasiyi algılama biçimleri ve bakış açıları anlaşılmasına çalışılmıştır. Bu anlamda ankete katılan meclis üyelerinin verdikleri cevaplar bize yol göstermiştir.

Çalışma kapsamında değerlendirmeye alınan büyükşehir belediyelerin sayısı 6360 sayılı Kanun ile 30'a çıkarılmıştır. Bu geniş kapsam ve çalışmadaki süre kısıtlılığı sebebiyle incelenecek büyükşehir belediyesi Malatya Büyükşehir Belediyesi ile sınırlandırılmıştır. Malatya büyükşehir belediyesi, büyükşehir belediye başkanı ve diğer 49 meclis üyesi olmak üzere toplam 50 üyeden oluşmaktadır. Anket çalışması 50 meclis üyesinden 35'ine uygulanabilmiştir.

BULGULAR VE SONUÇ

Bu çalışma, zaman ve kaynak eksikliği nedeniyle, sadece Malatya Büyükşehir Belediyesi Meclis üyeleri üzerine yapılmıştır. Ancak, hedef kitle olan Malatya Belediye Meclis üyelerinin büyük çoğunluğuna ulaşılmış olması nedeniyle anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır. Türkiye’de görece az çalışılan bir alan olan “yerel demokrasi” ve “yerel doğrudan demokrasi uygulamaları” konusunda gelecekte

yapılacak çalışmalara öncülük edeceği ümit edilmektedir. Bu çalışma neticesinde elde edilen sonuçları ve değerlendirmöeleri şı şekilde sıralamak mümkündür:

Yerel demokrtasinin gelişebilmesi, yerel yöneticilerin yerel demokrasiye olan inancına sıkı sıkıya bağlıdır. Çünkü yerel demokrasinin güçlenmesiyle birlikte, yerel yöneticiler yerel seçimler yoluyla elde ettikleri bir takım yetkileri vatandaşla paylaşmak zorunda kalacaktır. Dolayısıyla, yerel demokrasinin işlerliği, yerel iktidar sahiplerinin iktidar paylaşımına istekli olmalarıyla da yakından alakalıdır.

Bu noktadan hareketle, bu çalışma yerel yöneticilerin yerel demokrasi algısını gözlemleyebilmek hedefiyle gerçekleştirilmiştir. Çalışma, Malatya Büyükşehir Belediyesi ile sınırlandırılmıştır. Malatya büyükşehir belediyesi, büyükşehir belediye başkanı ve diğer 49 meclis üyesi olmak üzere toplam 50 üyeden oluşmaktadır. Anket çalışması 50 meclis üyesinden 35'ine uygulanabilmiştir.

Malatya Büyükşehir Belediyesi Meclisi üyelerine uyguladığımız anketin ilk üç sorusu vatandaşların belediye meclis toplantılarına katılımı noktasında Meclis üyelerinin fikirlerini öğrenmek amacıyla sorulmuştur. Sorularda vatandaşların sadece toplantıya katılmaları değil toplantılarda görüş bildirmeleri hakkında da Meclis üyelerinin ne düşündüğü anlaşılmaya çalışılmıştır. Soru 1, 2 ve 3 e verilen cevap yüzdelerine genel olarak baktığımızda; belediye meclis üyeleri, vatandaşın meclis toplantılarına katılımı ve gündemdeki bir konunun görüşülmesini isteme noktasında olumlu görüş sergilerken, gündemde olmayan bir konunun görüşülmesini isteme noktasında zıt bir şekilde olumsuz görüş sergilemektedirler. Verilen cevaplardan hareketle edinilen bulgular bu şekildedir. Bu da "Klasik Yönetim Algısı"nı akla getirmektedir. Var olmayan bir konu hakkında konuşmayı kabul etmeme, katılımı sadece aldıkları kararları meşrulaştırmak için isteme, sadece dinleyici olarak katılımı destekleyip, görüş bildirme ve yeni bir konu ortaya atma noktasında olumsuz düşünme gibi davranışlar bize "Klasik Yönetim Algısı"ndan "Yerel Demokrasi" anlayışına geçiş noktasında zayıf kaldığını göstermektedir.

Araştırmamızda ölçülmeye çalışılan bir diğer nokta, Meclis üyelerinin belediye çalışanlarının görüşlerine karşı nasıl bir tavır sergileyecekleri olmuştur. Burada, belediye teşkilatlanmalı oluşturulurken belediye çalışanlarının da görüşünün alınması ve belediye çalışanlarının da Meclis toplantılarında oy kullanıp kullanamayacağı gibi iki farklı soru sorulmuştur. Sorulara verilen cevap yüzdelerine genel olarak baktığımızda; belediye meclis üyelerinin, belediye teşkilatlanmaları planlanırken, belediye çalışanlarının görüşleri de dikkate alınmalıdır sorusuna olumlu görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu durum kurum içi demokrasiye inandıklarını göstermektedir. Fakat belediye meclislerinde, belediyenin memur idarecilerinin (Daire başkanı, müdür vs.) oy hakkı olmalıdır sorusuna tam tersi şekilde olumsuz görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu durum ise kurum içi demokrasiyi desteklerken aynı zamanda kendilerine ait bir yetkiyi paylaşmaktan imtina ettiklerini ortaya koymaktadır.

Çalışma kapsamında ölçülmeye çalışılan bir diğer durum, Meclis üyelerinin seçmen olma ve yerleşklik hakkındaki algılarıdır. Bu kapsamda, yerel seçimlerde aday olabilmek ve oy vermek için o yörede belirli bir sürenin üzerinde ikamet etmek gerekip gerekmediği konusunda ne düşündüklerine ilişkin sorular sorulmuştur. Hatta vatandaş olmasa bile o yörede belirli bir sürenin üzerinde ikamet etmenin oy kullanmak için yeterli şart olup olmayacağı da sorulmuştur. Verilen cevap yüzdelerine genel olarak bakıldığında; yerleşklik şartına çok fazla dikkat edilmediği görülmektedir. Bu, neticede olumlu bir durumdur. Yerel siyasete ve yerel kararlara katılım için, o yörede süreye bakılmaksızın ikamet etmenin yeterli olabileceği anlamına gelmektedir.

Çalışma kapsamında ölçülmeye çalışılan önemli bir algı da Meclis üyelerinin yetki paylaşımına karşı olan algılarıdır. Bu bağlamda Meclis üyelerine bir belediyenin belediye vasfının kaldırılması veya başka bir belediyeyle birleştirilmesi, ancak ve ancak o yöre halkının oyuyla mümkün olması; parasal olarak belirli bir miktarın üzerindeki yatırımlarda referandumla yöre halkının onayının gerekip gerekmediği; belediyelerin belirli bir alanda bir düzenleme veya yatırım yapmadan önce, o düzenlemeden doğrudan etkilenen ve etkilenecek olan kişi veya kurumlardan oluşan bir komisyon oluşturmaları ve bu komisyon kararı çerçevesinde hareket etmelerinin gerekip gerekmediği; belediyelerin belirli bir alanda bir düzenleme yaparken, o alana ilişkin kuruluşlardan örneğin, oda başkanlıklarından resmi kurumların taşra teşkilatlarından görüş almalı ve bu görüş çerçevesinde hareket etmeleri gerekip gerekmediği gibi konularda görüşleri sorulmuştur. Bu sorulara verilen cevap yüzdelerine genel olarak bakıldığında; görüş alma noktasında olumlu bakarken, yetki paylaşımı noktasında olumsuz bakıldığı görülmektedir.

Çalışmamız kapsamında ölçülmeye çalışılan bir diğer nokta, Meclis üyelerinin şeffaflık konusundaki algılarıdır. verilen cevap yüzdelerine genel olarak bakıldığında; yapılacaklarla ilgili yayın yapma, bunları paylaşma ve anlatma gibi şeffaflıkla bağlantılı faaliyetlerle ilgili bir sıkıntı olmadığı görülmektedir. Bu durum da, yönetişimin temel ilkelerinden biri olan şeffaflığın yöneticiler tarafından da giderek daha çok kabullenildiğinin bir göstergesidir.

Çalışmamız kapsamında ölçmeye çalıştığımız bir diğer nokta, Meclis üyelerinin doğrudan demokrasi uygulamalarından olan görevden alma (recall) konusunda algılarıdır. Görev süresi bitmeden de yapılacak bir oylamayla Belediye Başkanının ve belediye meclis üyelerinin görevden uzaklaştırılabilme konusunda Meclis üyelerinin ne düşündüklerini ölçmeye çalışılan sorulara verilen cevaplarda her iki noktada da üyelerin seçimle elde ettikleri yetkileri süresinden önce devretmeye sıcak bakmadıkları anlaşılmaktadır. Bu da recall uygulamasının şu aşamada yöneticiler tarafından kabullenilmeyeceği anlamını taşımaktadır.

Çalışmamız kapsamında ölçülmeye çalışılan diğer bir nokta, Meclis üyelerinin, vatandaşların belirli bir sayıya ulaşmak şartıyla belediyelerin gündeminde olmayan bir kararı, yatırımını, uygulamayı hayata geçirebilmelerini mümkün kılan “halk inisiyatifi” uygulamasına karşı tutumlarıdır. Verilen cevaplara incelendiğinde, yerel demokrasinin önemli bir uygulaması olan halk inisiyatifi konusunda yerel yöneticilerde henüz olumlu bir yaklaşım olmadığı görülmektedir.

Çalışmamız kapsamında ölçmeye çalıştığımız bir diğer nokta, Meclis üyelerinin mali özerklik konusundaki tutumlarıdır. Konuya ilişkin sorulara verilen cevap yüzdelerine genel olarak bakıldığında; belediye meclis üyelerinin, mali olarak güçlenmek istedikleri fakat mali özerklik konusunda çok istekli olmadıkları görülmektedir. Vesayet denetimi düşüncesi hala bir şekilde devam etmektedir.

Çalışmamızda, Malatya Büyükşehir Belediyesi Meclis üyelerinin yerel demokrasi algısını ölçmek için uyguladığımız anketin sonuçları üzerine genel bir değerlendirme yapıldığında, yerel demokrasi algısının “yönetişim” boyutuyla lagılandığı anlaşılmaktadır. Klasik yönetim algısı olarak karar alma süreçlerine dahil olmadığı müddetçe vatandaşın toplantılara katılımı desteklenmektedir. Fakat yerel demokrasinin sağlıklı bir şekilde hayat bulabilmesi için, vatandaşların karar alma süreçlerine de dahil olması gerekmektedir. Bu bağlamda, klasik yönetim algısından yerel demokrasi anlayışına geçişte eksiklikler olduğu ve bu eksikliklerin giderilebilmesi için özellikle yerel doğrudan demokrasi uygulamalarının gerek yöneticiler gerekse yönetilenler nezdinde daha fazla anlatılması gerektiği açıktır. Çünkü, sadece klasik yönetim anlayışıyla hareket edildiğinde, halkın karar alma süreçlerine

karar verme yetkisi olmadan katılım sağlamanın, belediye başkanları ve meclis üyeleri tarafından kendilerince alınan kararları meşrulaştırmak için kullanılması riski oluşmaktadır.

Bu çalışma, zaman ve kaynak eksikliği nedeniyle, sadece Malatya Büyükşehir Belediyesi Meclis üyeleri üzerine yapılmıştır. Ancak, Türkiye’de görece az çalışılan bir alan olan “yerel demokrasi” ve “yerel doğrudan demokrasi uygulamaları” konusunda gelecekte yapılacak çalışmalara öncülük edeceği ümit edilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akdeniz, D., (2018), Türkiye’de Hukuki Ve İdari Açından Düzenleyici Ve Denetleyici Kurumların Bağımsızlığına İlişkin Değerlendirme, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (57), ss.1-19.
- Belli, A., (2017), Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı Bağlamında Yerinden Yönetimin Ve Yerel Yönetimlerin Değerlendirilmesi, *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD)*, 9(16), ss.101-118.
- Berkün, S., (2017), Kamu Açısından Yönetim, *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*,6(16), ss.638-664.
- Cesur, A., (2018), "Yönetişim Perspektifinden Kent Konseylerinin Kent Yönetimindeki Rolü Ve İşlevselliği", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(55), ss.809-816.
- Çelik, D., (2020), Yerel Demokrasi Açısından Türkiye’de Büyükşehir Belediyeleri (Bütünleşik Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çelik, V., Çelik, F. ve Usta, S. (2008), "Yerel Demokrasi Ve Yerel Özerklik İlişkisi", *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Aralık 2008, 1(2), ss.87-104.
- Firidin, E., Uzun A. (2018), "İyi Yönetişim İlklerinden Katılımın Uygulanması Hususunda Teorik Bir Değerlendirme", *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sbe Dergisi*, 8(1), ss.180-197.
- Göktolga, O., (2014), Demokrasinin Demokratikleştirilmesi: Yerel Doğrudan Demokrasi Uygulamaları, *Birey Ve Toplum Dergisi*, 4(2), ss.97-116.
- Görmez, K., (1997), Yerel Demokrasi ve Türkiye, Ankara: Vadi Yayınları.
- Kalkan, A., Alparslan, A. M., (2009), "Şeffaflık, İletişim Ve Hesap Verebilirliğin Yerel Yönetim Başarılarına Etkileri", *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 1(1), ss.25-40.
- Karakurt Tosun, E., (2007), "Avrupa Birliğine Üyelik Sürecinde Türkiye’de Yerel Yönetimler Ve Sivil Toplum Kuruluşları", *Paradoks, Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 3(2), ss.1-16.
- Köseoğlu, Ö., Yurttaş F., Selek C., (2005). "Yolsuzluğu Önlemede Kullanılan Araçlardan Biri Olarak Yönetimde Açıklık ve Bilgi Edinme Hakkı", II. Siyasette ve Yönetimde Etik Sempozyumu, Sakarya Üniversitesi.
- Oktay, E., Pekküçükşen, Ş., (2009), "Yerel Yönetimlerin Demokratikleşmesinin Bir Aracı Olarak Sivil Toplum Kuruluşları -Türkiye İçin Kısa Bir Değerlendirme-", *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Yıl:11, (16), ss.172-186.
- Önder, Ö., (2013), Yerelleşme Ve Yerel Demokrasinin Güçlendirilmesi Bağlamında Yerel Katılım, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 9(18), ss.311-326.
- Sobacı, M. Z., Köseoğlu, Ö., (2016), Başkanlık Sistemlerinde Yerel Yönetimler Abd, Brezilya, Şili, Endonezya, Ve Güney Kore, Seta Yayınları, İstanbul.

- Tutar, H., Altınöz, M., (2017), "Hesap Verebilirlik Bağlamında İç Denetim ve Sorun Alanları: Eleştirel Bir Analiz", *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(15), ss.225-248.
- TÜSİAD, Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği, Yerel Yönetimler, Sorunlar ve Çözümler, İstanbul: TÜSİAD Yayınları, İstanbul 1992.
- Ural, Ş., (1999), "Demokrasi Kavramı, Toplumsal Değerler ve Birey", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 40(1), ss.451-459.
- Yıldırım, M., (2003), "Sivil Toplum ve Devlet", *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 27(2), ss.226- 242.
- Yolcu, Tuğba (2013), "Cumhurbaşkanının Halk Tarafından Seçilmesinin Türk Demokratikleşme Sürecine Etkisi" , Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.